

BONA PAU

N. ° 392 Any XXXIII

MONTUÏRI

OCTUBRE 1985

**La nostra
total adhesió
a la defensa de
la naturalesa**

*«Qui estima
Mallorca
no la destrueix»*

(Pàgines centrals)

Dues places amb aires molt diferents

Mentres de la reforma de la primera, la Plaça Major, així com va romandre no en quedaren satisfets ni els mateixos regidors i ara diuen que es farà una modificació digna i definitiva; de la segona, la Plaça Vella, valdria la pena restaurar-la i ornamentar-la amb senzillesa, canviant-li l'actual aspecte de deixadesa.

- **TENEN ESCOLA** a Montuiri tots els nins de 2 a 14 anys.
- «**ES CARTER**» s'ha jubilat. El substitueix En Tomeu Cloquell.
- **L'ESPECTACULAR** cas d'un cavall corredor.
- **DOS CURSETS** d'esport en el nostre poble.
- **40 LITRES** fou l'aigua caiguda a Montuiri la darrera setmana de setembre.
- **MÉS SUBVENCIONS** del Consell Insular: Un milió de pessetes.
- **UNES 32 ESPÈCIES** d'auells nidifiquen en el nostre terme.

PRINCIPALS NOVETATS DEL NOU CURS ESCOLAR

Creació d'una unitat estatal de preescolar (4 anys) i guarderia infantil en Es Dau

Com cada any, el començament del curs escolar és notícia. Sempre hi ha una o altra novetat que donen aquest caire de renovació i que, en el poble, s'esdevéngui en un fet que atreu l'atenció de la gent. Es clar, són 270 els nins de les nostres famílies a qui fa referència.

La creació d'una unitat estatal de preescolar (4 anys) i la guarderia infantil privada en «Es Dau» han estat les novetats més destacables. Un curs que —com ja s'havia anunciat— ha començat per primera vegada en moltíssims anys amb l'absència de les monges de la Caritat. Els parvulets i petitoons ja no aniran a Ca Ses Monges i sí, ho faran a l'Escola Pública els de 4 i 5 anys i a la Guarderia, els de dos i tres anys. Una altra vegada més hem d'agrair la gran labor educacional que, al llarg de tant i tant de temps, han oferit les Germanes de la Caritat al poble. També és de justícia reconèixer l'interés de les nostres autoritats municipals i de l'ensenyament per pretenir per a Montuiri una educació digna i gratuïta en els nivells d'E. G. B. i Prescolar.

En definitiva, sembla que aquest començament de curs ha anat bastant bé.

Per altra part, l'edifici ha canviat d'estètica amb les obres de «referit». El desagradable aspecte que oferia la pintura en els darrers anys s'ha substituït per un color blanc que, de moment, satisfà a tots. El menjador ha augmentat en nombre: són més de 70 els alumnes que cada dia hi dinen per un preu que va des de les 125 a 180 pessetes.

Així es desenvoluparà el curs 1985-86:

Tutor	Alumnes
Prescolar, 4 anys: Montserrat Cueto . . .	16
Prescolar, 5 anys: Catalina Oliver	23
Primer d'E. G. B.: Aina Ferrer	23
Segon nivell: Guillem Fiol	29
Tercer nivell: Catalina Martorell	21
Quart nivell: Josep Maria Munar	23
Cinquè nivell: Gabriel Gomila	31
Sisè nivell: Jerònia Oliver	28
Setè nivell: Magdalena Mayol	22
Vuitè nivell: Joan Sorell	23
Total	239

Els canvis de Professors

Han causat baixa els professors Joan Capellà que va a Algaida, Francesca Cabot, destinada a S'Arenal i Catalina Oliver, a Valldemossa. En Joan Sorell segueix com a director i s'han creat tres comissions per repartir-se les tasques els professors: La comissió pedagògica, la comissió econòmica-edifici-material-menjador i la comissió de secretaria-direcció.

Han vingut com a definitius Guillem Fiol, Jerònia Oliver i Aina Ferrer. Per tant, tots els mestres d'E. G. B. tenen plaça definitiva. Les dues mestresses de preescolar són provisionals: Na Catalina Oliver és de Porreres i ja va donar classes de Graduat Escolar a Montuiri i Na Montse Cueto ve de Palma i ha aprovat les oposicions d'enguany, essent aquest el seu debut com a profesora.

Guarderia

Francesca Bauzà Garcies, professora d'E. G. B. i Lluçia Cifre Rodriguez, puericultora, s'encarreguen de la guarderia que provisionalment està al primer pis del nou edifici social de la pista poliesportiva «Es Dau». El dia 14 acabaven els darrers retocs a l'obra nova i el dia 16 ja hi havia la guarderia que funcionava.

Na Francesca Bauzà té els 16 infants de tres anys i Na Lluçia Cifre, els 14 nins de dos anys.

GABRIEL GOMILA

NOCES D'OR MATRIMONIALS

1935 - 1985

El matrimoni format per
Guillem Garau Marimon (Prats)
i Maria Mora Miralles

se celebrà el 12 d'octubre de 1935
Per tant aquest mes commemoren
les noces d'or matrimonials.

Els felicitem i destijam que
puguin viure molts d'anys plegats.

L'Ajuntament de Montuiri convida a tots els pagesos, artesans, industrials i altres persones interessades a exposar els seus productes a la fira que se celebrarà el dia 1 de desembre.

Informació y reserva de llocs a l'Oficina
de l'Ajuntament

CAS ÚNIC A MALLORCA: Amb una hora de diferència, el mateix cavall va córrer al trot enganxat i a galop montat. És propietat d'En Miquel Fiol Jordà i entrenat per Joan Miralles Gomila

A les passades carreres de cavalls, celebrades a Son Fornés, el dia de «Sa Segona Festa de Sant Bartomeu», va passar un fet insòlit i no vist mai a Mallorca a una prova hípica.

El mateix cavall, amb un espai d'una hora, va córrer al trot enganxat i a galop montat. El que un mateix cavall pugui fer aquestes dues modalitats és quasi impossible i ningun dels que segueixen aquest esport no ho havia presenciat a Mallorca. Es tracta d'un veritable cas insòlit que va més enllà de la nostra Illa.

La gesta fou realitzada per «Felanio», de quatre anys, propietat de Miquel Fiol Jordà i entrenat per Joan Miralles Gomila.

Joan Canet, entrenador

Vàrem tenir una bona xerrada amb Joan Miralles «Canet» a qui s'ha d'atribuir l'èxit de la bístia perquè, amb la seva paciència, interès, il·lusió i saber, va deixar amb la boca oberta tots els entesos que afirmaven que «era impossible que un mateix animal pogués córrer, en el mateix dia, al galop montat i al trot enganxat. En «Felanio» ho va acon-

seguir amb una diferència d'una hora, temps emprat per a posar-lo a punt a fi de canviar de modalitat; i no solament va demostrar que la utopia era realitat, sinó que va —també— guanyar les dues carreres.

De la conversa amb el nostre cosí en treim aquest resum:

«Un cavall no és —originàriament— trotador. Ha d'esser ensenyat. L'han d'aguantar perquè troti, es tracta d'un compàs de les quatre potes que, si el perd, bota, i l'han de parar».

«En «Felanio» ha trotat dos anys en carreres oficials i per circumstàncies de color i venda va participar a proves de galop. No va tenir problemes perquè és la manera natural per a córrer».

«Quan tinguérem la idea de fer-lo córrer una altra vegada al trot, va ser com una bomba per als entesos i fórem criticats. Però... noltros volíem provar sort. Li posarem les coses necessàries: peses en els peus de davant, aparells protectors a les cames, «l'enquillat» perquè es recolzàs quan trotàs... Totes les proves ens donaren bon resultat: En menys de dos mesos ha corregut quatre carreres al galop i una al trot».

Miquel Fiol, jr. i «Felanio» al galop montat.

Després, En Joan ens explica el gran èxit obtingut a Son Fornés per Sant Bartomeu i que ja hem esmentat, al començament, com a notícia extraordinària.

Miquel Fiol junior, el propietari

Després va ser el seu propietari, En Miquel Fiol Jordà «de sa matança», qui ens digué: «Una de les coses que més ens ha il·lusionat és que l'animal ha prosperat en velocitat; però això no ho sabrem fins el 6 d'octubre, dia en què volem repetir l'odissea de Montuiri. Participarà a Lluçmajor en dues carreres, en les dues modalitats i amb rivals de categoria superior. Si fes bon paper —i principalment en el trot— actuarà a Palma, el 12 d'octubre, a la Diada de la Hispanidad, un dels programes més importants de l'any hípica balear».

«Felanio», al trot enganxat, amb el seu entrenador, Joan Miralles com a «jockey».

Biel Gomila

Joan Miralles Lladó, «Es Carter», s'ha jubilat

Exerceix provisionalment aquest ofici, Tomeu Cloquell

El passat 15 de setembre es va jubilar «es carter» de la vila. Joan Miralles Lladó complia 65 anys. Des del primer de gener de 1963 ha recorregut els carrers de Montuiri, a peu, amb bicicleta o mobylette. Han estat 22 anys, 8 mesos i 15 dies.

—Com en tots els oficis hi ha coses bones i dolentes. Amb mal temps has de sortir i si fa bo sembla que et passeges —foren les primeres respostes que ens donà, assegut a sa portassa al costat de la seva dona—. Ell pelava ametlles i ella feia randa.

—Una nova vida, tranquil·la, i gaudint dels merescuts anys de descans després de la tasca complida?

—Si m'hi trob «raro» a la nova vida? No, perquè jo no som d'aquests moderns i estic acostumat a fer feina —comenta amb una mitja rialla d'home satisfet i segur del que fa.

—L'amo En Joan —tota la vida l'hem anomenat així—, ens hauríeu de contar alguna anècdota, un fet original que agradàs de llegir als lectors de BONA PAU.

—I què he de dir jo? El que vull que posis, i crec que basta, és que em vull despedir del poble, que estam contents de la gent perquè sempre ha estat atenta amb noltros. Tothom mos feia un «casser». Els nostres superiors —hi afegeix ufana la dona seva— no mos han oblidat fins ara.

—Bé, però alguna cosa bona o dolenta, simpàtica o divertida ens podeu dir...

—No he tengut cap contratemps mai. He procurat atendre el millor que he sabut. Tampoc hem tengut cap reclamació o «averia». Referent a les molèsties, per ventura, el que la gent venia a l'hora que li queia bé per estar aquí també vivenda... Això sí —postil·la, canviant de tema—, m'agradaria donassis l'enhora-bona al carter entrant, que aguantí molts anys i que servesqui el poble així com toca.

—Al llarg d'aquests 22 anys, heu romàs algun dia sense repartir?

—No, mai. No he jagut mai de grip, ni de costipat. Només una vegada en què m'operaren de trencat jo vaig estar cinc dies sense repartir, però ho feren la meua dona i el meu fill. Si plovia... «katiusques» i paraigua o «xubasquero». Amb bicicleta i carrers fora asfaltar anava quatre vegades a l'estació.

—Quan arribam a aquest punt una veinada, que va restar uns moments de l'entrevista, comenta:

—«Ha estat el carter més puntual de la vila. Obrint la porta sabia quina hora era: Les set a l'estiu i les vuit a l'hivern, ni cinc minuts envant ni cinc enrera».

—Les estadístiques sempre ens han cridat l'atenció pel fet que expliquen unes situacions soci-culturals-econòmiques, una vida. L'amo En Joan explica:

—El correu montuïrer no sempre és igual. Cada temps és diferent en alguns

aspectes. Actualment surten cada dia unes 70 cartes i en vénen 400 a 500 diàries (moltes de propaganda). Temps enrera sortien més paquets de Montuiri, igualment que entraven més reembossaments. Aquest sistema pujava mensualment a 80 ó 90, fa anys; avui arriben uns 60 ó 70 reembossaments cada més. El mateix descens han experimentat els certificats, de 240 de mitja som a uns 140 mensuals. «Per Nadal tot augmenta i, de vegades, alguns mesos hem passat els 100 certificats que hem distribuït». La Caixa Postal funciona poc, encara que darrerament ha augmentat una mica la feina per les beques; funciona com a oficina amb molt poques cartilles i depèn de Sant Joan.

—Després de dir-nos que els segells de «quan va començar» valien 1,50 pessetes de correu ordinari i que ara —com sabeu— s'han de «posar» 17 pessetes, li preguntam: A quins llocs de l'estranger van més cartes?

---

*«En quasi 23 anys, no he deixat mai de repartir el correu»
«A través de BONA PAU em vull despedir de la gent
perquè ha estat molt atenta amb noltros»*

Joan Miralles, «Es carter», gairebé 23 anys recorrent els carrers de Montuiri per a repartir la correspondència.

Molí d'En Serra (Carrer d'Es Molinar). Per aquest rodol, endemés de moldre gra hi havia hagut una mesquida mora i la primera església de Montuïri. (Pels anys 1250).

—Als païssos d'Amèrica Central i Sudamèrica. Hi ha molta gent amb família per aquests llocs.

—Podrieu ésser testimoni de la vida del poble?

—Veig el comentari que a través de les dades —correu inclòs amb força— es palesa la vida d'un poble, la seva activitat, les seves relacions, la «coyuntura» com diríem els tècnics...

—Per moltes voltes que hi donem —interpreta madò Antònia— Montuïri sempre serà Montuïri... per molt que facin.

—I què voleu donar a entendre amb aquesta afirmació?

—La gent ho sabrà... jo no t'ho diré.

Amb aquest interrogant, és una altra volta el nostre personatge central qui ens recorda que «quan passava el tren depeníem de Porreres amb els aspectes administratius, seguidament passàrem a Palma i fa 8 ó 9 anys a Sant Joan».

EL CARTER NOU

«La feina no consisteix solament en repartir cartes»

«L'horari d'oficina serà de les vuit a les deu»

Trobam el nou carter davant l'Ajuntament al darrer dissabte de setembre. Deixa un bon grapat de cartes i torna.

—Podries esperar un momentet que he d'anar a recollir la correspondència a l'estany, perquè són quasi la una.

—Quantes vegades anaveu a l'autocar?

—Abans hi anava quatre pics: a les 8, 10, 3 i 6 hores. Fa un grapat d'anys em comunicaren que esperàs a les 10 per a rebre la correspondència de Palma i enviar els certificats i reembossaments a Sant Joan; i l'horabaixa a les 3 per rebre els certificats, telegrams i reembossaments de Sant Joan i enviar la correspondència a Palma.

Les dificultats per «entrar en olivetes» que hem assolit al principi ja estan vençudes. Pensam que la informació que volíem servir, d'una persona «sèria, callada, de ca seva i gran professional», en el darrer mes d'una etapa de treball, està complida. Ens despedeix amb unes paraules cap a la persona qui estima:

—La meva dona sempre m'ha fet costat. Ella podia atendre qualsevol qui vengués per a firmar un certificat, rebre un paquet, donar un reembossament... si jo no hi era.

Nosaltres donam fe d'aquestes asseveracions perquè n'hem estat beneficiats, com molts altres montuïrers.

En nom de Montuïri, BONA PAU vol felicitar «es carter» per l'excel·lent labor desenvolupada durant 22 anys i dir-li: «què molts anys pogueu disfrutar amb la família del bon temps que ara gaudiu».

En Bartomeu Cloquell Gomila, de «Can Xigala», als 19 anys ha substituït provisionalment el ja ex-carter Joan «Pastor».

—Per a quin temps?

—Crec que per tres mesos. Exactament no ho sé perquè el contracte que vaig firmar després dels exàmens no posava res del temps.

—Què hi trobes a n'aquesta feina?

—M'agrada perquè això de passejar-me pel carrer sempre m'ha anat bé. Ara, la gent té una idea i és l'altra. Em vaig dur un desengany. Hi ha més feina que em pensava: oficina, escriure, papers... No només t'has de saber els carrers, sinó també els noms i llinatges ja que hi ha moltes adreces errades. La feina no consisteix solament en repartir cartes.

—Des del passat 16 de setembre, data del teu «batiament», tens alguna anècdota per a contar?

—No, bé... sí. El «típic» és que m'equivoqui fins que agafi pràctica i per això deman compresió, de moment. També que el dia de forta pluja vaig fer la volta amb cotxe.

—Com fas la volta?

—Normalment a peu per plaça, Es Dau, plaça Vella, carrer de Baix i l'altra part amb «mobylette».

—Quin horari posaràs a disposició del públic?

—L'oficina serà de 8 a 10 del matí al carrer de Sa Trona, número 4. Les recollides a la 1 del migdia, a l'estany; i a les 2 i mitja, a plaça.

Tomeu: que puguis seguir per molts anys amb l'interès que en aquests primers dies has demostrat i principalment... que puguis obtenir la plaça de forma definitiva.

La nostra total adhesió a

«Qui estima Mallorca no la destrueix»

Aquests mesos passats la nostra redacció ha anat rebent comunicats per a la defensa de Cala Agulla, de Sa Punta de N'Amer, de Cala Mondragó, de S'Albufera d'Alcúdia i moltes altres. Encara que ja s'ha acabat l'estiu, volem expressar el nostre clar sentit ecològic de defensa d'una Mallorca ja massa degradada i venuda. No hem pogut dedicar espais al tema a números anteriors. Ara almanco aixecam una veu per a unir-nos als comunicats que han fet altres revistes de la PREMSA FORANA. També recordam el pas de la furgoneta de «Greenpeace» per molts de pobles de Mallorca i ens adherim a la seva lluita contra la contaminació per a revaloritzar el paisatge, per a la preservació dels boscos i de les espècies...

És molt trist haver de comprovar cada dia que els mallorquins hem venut o hem deixat que es vengués i es fes malbé a la nostra costa, de manera que avui grans companyies estrangeres van urbanitzant amples zones costeres, i tanquen el lliure pas cap a les platges.

Si l'especulació pot més que el sentit d'estimació a una natura privilegiada, vol dir que la nostra consciència de poble no ha existit mai i que estam a punt de convertir-nos en uns reductes colonitzats dins ca nostra mateix, pel nostre mal cap. És ben hora d'exigir mesures dràstiques de part de les nostres autoritats autonòmiques; si no, quan s'hi voldrà posar remei, ja no hi serem a temps.

BONA PAU

«Patrimoni natural»

El terme municipal de Montuïri no reuneix unes característiques massa rellevants en quant a la seva topografia. És a dir, el seu relleu no és accidentat. Però això no impedeix que moltes aus trobin un hàbitat amb condicions adequades dins els nostres prats i garrigues.

Després d'haver fet una sèrie de prospeccions durant els darrers quatre anys, es pot assegurar que unes 32 espècies d'aus, nidifiquen amb regularitat, dels quals 12 espècies són insectívores (només mengen insectes), com els CABOTS, ORONELLES, FALZIES, MENJA-MOSQUES, etc., i per tant altament beneficioses per als nostres horts. És una vertadera pena que MILS i MILS d'aquests petits ocells (menys de 20 centímetres) de les espècies: RUPITS, COA-ROGES, ÀTXEROS, TITINES, FERRERICOS, BUSQUERETS i altres, moren cada any a conseqüència dels implacables GARBELLETS, que són parats massivament durant els mesos de tords, dins les vinyes, horts i al llarg de les síquies, etc., per uns quants no caçadors, malànimes. Aquí avui per avui no se passa fam per arribar a aquest extrem de necessitat. Naturalment la venda de GARBELLETS està prohibida per la llei, però botar-se les ordenances és cosa freqüent, inclús es braveja de la feta.

De la mateixa manera que avèciam les arrels culturals d'un poble com Montuïri amb tradicions tan interessants com belles, hauriem de conservar entre tots i mantenir aquest paratge sense rompre l'equilibri ecològic. Es tracta simplement de respectar l'evolució de la

Fauna i la Flora dins el seu medi, evitant així la progressiva degradació que sofreixen els nostres «biotops» (paraula tècnica que vol dir llocs apropiats per a la vida). Com a solució a la demanda cada vegada més alta de llicències de caça i poder caçar, seria molt positiva la

ESTADÍSTICA D'INCENDIS FORESTALS

ANY	NOMBRE INCENDIS	SUPERFÍCIE TOTAL	BOSC HAS.	SUPERFÍCIE MITJA D'INCENDI
1.978	125	5.343	2.696	42,74
1.979	102	2.999	1.486	22,50
1.980	121	2.103	1.090	17,38
1.981	171	1.922	1.197	11,23
1.982	141	624	520	4,42
1.983	131	3.241	1.273	24,74
1.984	110	400	200	3,65

FETS A DESTACAR

- 1.978.—Grans incendis a prop de Ciutat, probablement intencionats.
- 1.979.—Comença la presència estival dels avions CANADAIR
- 1.980.—Conveni entre el C.G.I. i ICONA per a la creació de Parcs de Bombers.
- 1.981.—Estació repetidora d'emissores a Randa (millora de les comunicacions). Any molt sec i ventós.
- 1.982.—Nou repetidor a l'àrea d'Andrax. Patrulles mòvils permanents en l'estiu, amb Land-Rovers.
- 1.983.—Continua l'eixut. Nou repetidor a Eivissa, on es produeix l'incendi més gran de l'any. En total es cremen 747 Has. a Eivissa.

L'APROFITAMENT DEL BOSC

La fusta ha estat sempre un recurs aprofitat. A tots els boscos han arribat llenyaters i carboners i, on han tengut seny, el bosc s'ha conservat. Una ramaderia extensiva i lleugera manté les pastures i aporta fens al sol. Si s'abusa del recurs, es fa malbé i es perd. Lamentablement, tampoc falten exemples d'això a les Balears.

L'alzina, *Quercus ilex*, form boscos més característics de Mallorca, però els alzinars han es gran part eliminats per l'home. Balears tenim 16.150 Has. d'aus pur i 21.618 mesclades amb l'home. Són boscos ombrívols, rics en art lianes i bulboses.

El Pi, *Pinus halepensis*, és abundant de les Balears. Cobreix resultat afavorit per l'home ja que degradades i conreus abandonats dunes a les muntanyes. Són espècies nerosos els pinars eivissencs. El Pitiús es deu a l'abundància de

Defensa de la naturalesa

L'ecologisme i l'escola

ció d'alguns nous vedats socials i d'eliminar-los de perdius, guàtleres i peraus també de faisans. S'hauria de plantejar aquesta possibilitat, pot es-mentar-se, a més calmaria un poc la febre de disparar a qualsevol que voli o es mogui de vegades sols a estrenar-se, un fet francament lamentable.

emanaria a aquesta tan estimada de Montuiri una mica de col·laboració per part de TOTS. La conservació i entorn natural és feina de tothom, absolutament necessari evitar la continuació d'aigües, terrenys, garrigues pins i alzines. Tenim una obligació moral de deixar als nostres fills una terra viva, aleshores NO DESTRUIEM més la vida d'aquest bell patri-ri que és la NATURA.

Yves HENNECHART

L'ecologia com a ciència que s'encarrega d'estudiar els ecosistemes i l'inter-relació de tots els sers vius que la formen, ha tingut fins ara poca profundització dins el sistema educatiu. Únicament han arribat a l'escola les influències del G.O.B., a través dels seus fulls informatius, explicatius de quines són les espècies de la nostra fauna que necessiten d'una protecció adequada, abans que desapareixin de les nostres garrigues. També han arribat del M. d'Agricultura els cartells preventius dels incendis forestals.

Si molt gros ha estat l'esforç del G.O.B.-I.C.O.N.A. a través de xerrades,

projecció de diapositives, pel·lícules i penjada de nius pels nostros boscos per a donar a conèixer tot el problema que planteja la inter-relació home-natura, encara es pot considerar com una lluita esporàdica que no toca les arrels més profundes del problema ecològic.

L'ecologia s'hauria de plantejar com un programa més a complir dins les Ciències Socials i Naturals, amb una programació que partís dels primers nivells per arribar fins els darrers.

COM FER-HO?

En primer lloc es necessita un esforç molt gros dels equips pedagògics que coordinen els diferents departaments de l'ensenyament i sobre tot el que fa referència a l'ecologia.

No basta que els mestres ens sentiguem ecologistes i programem en el pla de centre les corresponents sortides setmanals, mensuals, trimestrals o anuals

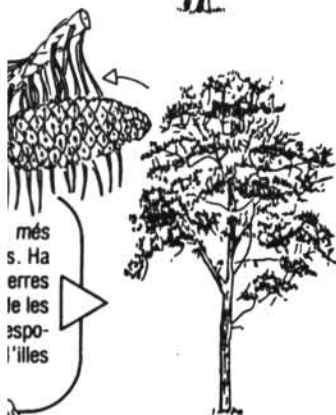
(Passa a la pàg. següent)

APROFITAMENTS DE FUSTA

Any	m ³ de PI	m ³ d'Alzina
1.978	65.941	773
1.979	44.065	631
1.980	40.174	605
1.981	24.256	2.172
1.982	14.425	1.775
1.983	19.063	1.773

Un m³ de PI són 3 arbres en terme mig; i un d'alzina, 5'3 alzines).

PRINCIPALS ARBRES FORESTALS

L'Ullastre, *Olea europea*, és un arbust típicament mediterrani. El seu fruit (olivó) és molt apreciat pels animals. És molt abundant a Menorca.

La Savina, *Juniperus phoenicea* és un arbre de fusta duríssima, tamany modest, que se sol fer a vorera de mar. Abunda molt a les Pitiüses.

Normalment està molt deformada per la influència de l'embat. Germina amb dificultat i creix molt lentament.

L'ecologisme i l'escola

(Ve de la pàg. anterior)

per a observar més directament la natura i anar preparant l'herbari, el terrari, l'insectari, etc. No podem córrer el perill de que cada mestre ho faci pel seu compte, ja que amb un n'hi ha prou per tota l'escola.

Fer entendre als nins i nines que les carreteres, les autopistes, els xalets, les fàbriques i les urbanitzacions són necessaris per al progrés de la humanitat, però que el seu creixement desmesurat i descontrolat pot acabar amb les riqueses de la Naturalesa. La terra de conreu, el pinar, l'alzinar, la garriga, la muntanya no es poden fer créixer com els elements abans anomenats, ja que una vegada destruïts per l'home es poden tornar irrecuperables.

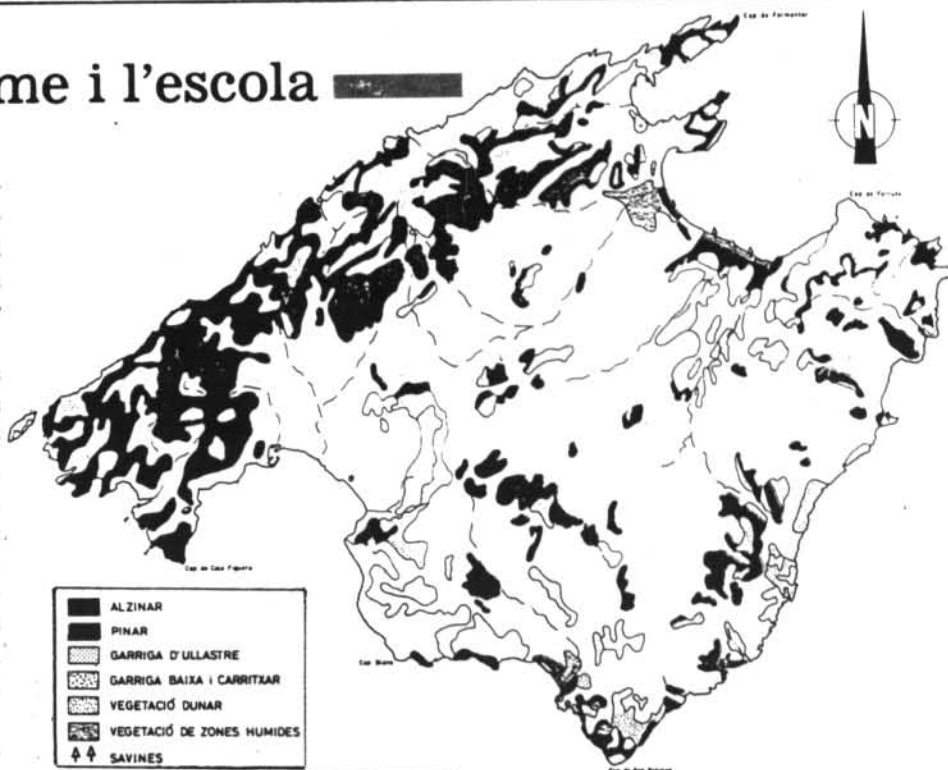
La segona qüestió és que els mestres no podem fer-ho tot, malgrat les males llengües ens acusin de que només treballem cinc o sis mesos l'any. Els ensenyants podem esser els dinamitzadors que fem possible que la nostra natura sigui més estimada.

ESPERANÇA EN EL FUTUR

La tècnica actual ha posat a disposició de tots uns aparells que poden ajudar-nos en gran mesura, per almenys intentar millorar tot el problema que planteja el fet ecològic. Si a totes les escoles poguéssim comptar amb els equips instrumentals i amb els equips humans suficients per a filmar la nostra

¿Has vist mai el Puig Major de prop? Puja-hi. Sabràs quina mida fa Mallorca. Uns usurers en retenen la corona com a penyora per un parell de dòlars. Però Mallorca és nostra. Defensem pam a pam la nostra terra, les cales i penyals, les aigües i l'arena, els pinars que queden, les cabres i els voltors. Sense ells seriem orfes

Superfícies de les Illes Balears (Haa.)

	Bosc	Garrigues i Erms	Conreus	Total
MALLORCA	75.128	46.962	240.487	362.577
MENORCA	18.998	6.372	43.575	68.905
EIVISSA	10.475	14.992	31.284	56.751
FORMENTERA	2.810	893	3.993	7.696
ILLOTS		5.471	-	5.471

localitat, la nostra comarca i la nostra comunitat, ja a través de diapositives o de pel·lícules de vídeo, explicatives de la nostra flora, de la nostra fauna, d'uns fets ecològics que no s'han de tornar repetir, podríem esperar el segle XXI amb una certa confiança. Per això necessitem que uns posin els mitjans tècnics i uns altres els mitjans humans a disposició de l'escola.

Quan llegim o sentim a dir que a tal escola tenen un ordinador i els al·lots disfruten jugant amb ell, també ens hauríem d'alegrar quan llegim que a una altra escola han montat una granja, un invernacle, un hort; que ningú ho pensi malament, la granja, l'hort, l'invernacle no són per a despertar l'instint o l'afició a la pagesia, són per a aprendre a estimar la Natura a través de l'observació alimentària o reproductora, d'una gallina, d'una tórtora, d'un conill, d'un ocell, d'un clavell, d'un tulipa, d'una planta i, en definitiva, el paper que juga l'home en tota l'inter-relació dels sers vius que formen un ecosistema de terra, d'aigua dolça o d'aigua salada.

Josep M.ª Munar i Vic

S'HA DIT QUE...

••• aquest mes hi ha tan poques aportacions pel «S'ha dit què...» perquè no n'ha arribada cap. Hem hagut de treure'ls amb pinces i n'hi ha hagudes més per a criticar i censurar que per altra cosa.

••• fins i tot s'ha criticat que El Consell Insular doni tants de dobbers per a distraccions, mentre hi ha persones a qui les caurien molt bé: en passen necessitat.

••• els pares d'alumnes de B. U. P. de Montuiri que van a Lluçmajor feren «aigua». No se'n trobaren ni per a defensar els interessos dels seus fills.

••• els obrers que fan feina per a l'Ajuntament haurien d'esser més vigilats o rendir més. És que quan paga l'Ajuntament...

••• «amb amor i voler, de qualsevol penya es salta». Manquen les Monges, però els ninets de dos anys endavant tendran guarderia i els més grandets, escola.

••• els «jovenets» de la 3.ª Edat no volen quedar darrera en res: organitzen i organitzen i tot els surt bé. Fan enveja sobretot amb les seves activitats recreatives. I llavors diran que els vells no se saben divertir!

EN XERRIM

Berbena en Es Puig

Simpàtica berbena gratuïta es va organitzar el dissabte 28 de setembre en «Es Puig». Va ser com una petita revetlla de l'endemà, dia de Sant Miquel. Dos conjunts de música moderna i un «grup de boleros» varen alegrar una vetllada a la qual va assistir molta gent, inclús de pobles veïnats. El que més ens va agradar fou l'actuació d'una jove de «ses Vermelletes» d'una quinzena d'anys. A més de molt «guapa», tenia bona veu i un especial estil per a les «ranxeres».

Seria bona idea el que cada any, per aquestes dades, s'instituís aquesta berbena o revetlla (el nom és «lo de menos») en «Es Puig de Sant Miquel». La terrassa i l'explanada ofereixen un lloc ben adient.

Curset d'Informàtica

Al llarg de les dues setmanes darreres de setembre es va impartir un Curset d'Iniciació a la Informàtica en el menjador de ses escoles. Les classes foren donades de forma gratuïta per Guillem Ferrer, foren organitzades pel Patronat de Cultura i seguides per una trentena de persones.

Si hi ha gent interessada en seguir, se n'organitzarà un altre de llarga durada i tractant-se els temes amb més profunditat.

Festeta

L'Associació de Pares va fer una «festeta» als nins que aquest estiu han participat a les activitats d'estiu organitzades per l'entitat. Es repartiren els trofeus i medalles de ping-pong i escacs enmig d'un berenaret preparat per les «mamàs».

Dues notícies poc «noticiables»

Més ens hagués agradat no haver-ho d'informar. Són dues notícies que calificaríem de «dolentes» (així, entre cometes) i que no són del nostre gust publicar. Però, sempre hi ha notícies de tota classe.

La primera es va produir a Lluçmajor. Estaven convocats i reunits els pares dels alumnes que han de cursar B.U.P. L'associació de pares de l'Institut de

Retall dels doblers que l'Administració Central ha de transpassar a la Comunitat Autònoma de Balears

Per tal d'exposar les principals línies dels pressuposts generals de la Comunitat Autònoma de Balears en vistes a 1986, el Conseller d'Economia i Hisenda, Cristòfol Soler, reuní el passat 26 de setembre els representants de Premsa Forana de Mallorca.

El principal tema que feu ressaltar fou el del retall de doblers que l'Administració Central ha de transpassar a la Comunitat Autònoma de Balears. Assenyala l'evolució dels pressuposts d'ingressos dels tres darrers anys, la qual fou així: 1983, 7.000 milions; 1984, 9.300 milions; 1985, 11.060 milions i per a 1986 s'estima que es produirà una disminució de l'ordre de 1.622 milions.

Cal dir que aquestes quantitats no completen totes les despeses i inversions de les Illes, que ascendiren durant l'any passat a 31.200 milions enfront dels prop de 51.000 milions recaptats per Hisenda, amb un excedent a favor de l'Administració de l'Estat de l'ordre dels 20.000 milions. Això significa que l'Estat recapta a Balears quantitats superiors a les que posteriorment hi inverteix. Tant és així que en els tres darrers anys els ciutadans de Balears han aportat a les arques de l'Estat 123.220 milions i sols han rebut en obres i serveis públics 78.150 milions.

Previsiblement —anuncià l'esmentat Conseller— per a 1986 els retalls en Agricultura seran aproximadament de l'ordre del 20%; en Cultura, del 15% i en Serveis Socials i Sanitat, del 23%. «Si bé això no implicarà augments d'imposts». Aquest fet, el de la minva dels doblers que l'Estat transpassa, el considerarà com «una manera de retallar les competències de les autonomies».

ONOFRE ARBONA

Batxiller necessitava un representant o delegat a cada poble: Campos, Porreres, Salines, Santanyí, Montuïri... Idò bé, ningú, però ningú de la nostra vila es va presentar com a voluntari per a defensar els interessos dels seus fills. Va ser necessari un sorteig que tampoc va funcionar així com tocava, perquè —segons ens han informat— pares de Montuïri se n'anaren, no tots entraren en el sorteig, va haver-hi renúncies... Ai, Déu meu! Què hi va de bé xerrar darrera i que els altres ens treguin les castanyes del foc i colcar damunt la seva esquena...! Ara, a l'hora d'ajudar, de fer equip o sacrificis... que no em cerquin!

Ben en «serio». Aquest fet dona molt per reflexionar a cada un de nosaltres.

L'altra notícia fa referència a les crítiques que ha sofert l'Ajuntament (com a màxim responsable que n'és) per les obres de construcció d'una siquieta en el carrer Emili Pou. Els veïnats es cansaren de veure-hi que la feina no retia, que les obres han durat mesos i, que a l'hora d'escriure aquestes línies, encara no estaven col·locades totes les reixetes... Deia tothom qui passava: «L'Ajunta-

ment hauria de posar esment amb els doblers del poble. Tots nos creim que perquè paga l'Ajuntament no s'ha de treure el rendiment que voldríem a ca nostra...». Aquestes són les informacions que ens han fet arribar. Qui no té culpa que no es preocupi, però qui en té... com diuen en castellà: «Que cada palo aguante su vela».

Subvencions del Consell: Un milió de pessetes

Un milió de pessetes ha concedit darrerament el Consell Insular de Mallorca a Montuïri. Cent cinquanta mil pessetes per a les Carreres de Cavalls de Sant Bartomeu; la mateixa quantitat per a la celebració del Torneig de la Llum; dues-centes mil pessetes per a la propera «Fira i Mostra de Sa Perdiu» del mes de desembre de 1985 i mig milió cap al «Rallye des Pla» que estava organitzat pels ajuntaments de Lluçmajor, Montuïri i Felanitx.

Gabriel Gomila Jaume

FUTBOL

Ningú posà en dubte que els jugadors del Montuïri lluiten un diumenge si i l'altre també.

III divisió

Resultats obtinguts per l'equip de III divisió nacional al decurs del passat setembre:

Montuïri, 4 - Santanyi, 1
Murense, 1 - Montuïri, 1
Montuïri, 0 - Sóller, 2
Margaritense, 1 - Montuïri, 2
At. Balears, 6 - Montuïri, 0

Juvenils

Els juvenils, igualment, han acabat el mes amb un positiu:

Artà, 1 - Montuïri, 2
Montuïri, 1 - Porto Cristo, 1
Campos, 5 - Montuïri, 1

Joan Verger Jaume, entrenador del Montuïri juvenil.

Benjamins

Millor encara els benjamins en el IV Torneig del Consell Insular:

Sineu, 0 - Montuïri, 4

L'ESPORT DE TEMPS LLIURE

DOS CURSETS A MONTUÏRI: Un de Monitors i l'altre d'Àrbitres Escolars

Del 9 d'octubre al 20 de desembre se celebrarà a Montuïri el «Curset de Monitors i Àrbitres Escolars i de l'Esport del Temps Lliure» que organitza la Direcció General d'Esports de la Conselleria de Cultura de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

En totes les Balears, només hi haurà dos llocs de celebració: Palma i Montuïri. Cal atribuir el mèrit a una proposta que presentà l'Ajuntament a Nadal de Uhler quan vingué a la vila. La direcció tècnica i pressupost corren a cura del Govern Balear. El municipi només haurà de cedir les instal·lacions i aules de classe.

El curset de Monitors tindrà lloc els dimecres i divendres de set a nou del vespre, i els dissabtes de nou del matí a la una del migdia. El d'Àrbitres, els dilluns de set a nou; i els dimecres, de sis a set de l'horabaixa. Els llocs seran l'escola i Es Dau.

Les matèries que s'impartiran seran les següents:

- Didàctica de l'Educació Física.
- Educació Física de base.

- Jocs i Activitats recreatives.
- Psicopedagogia de l'Educació Física i l'Esport del Temps Lliure.
- Preparació Física i entrenament esportiu.
- Metodologia i Planificació.
- Medicina Esportiva aplicada.
- Normativa, Reglamentació i fonaments tècnics de Bàsquet, «Balonmano», Escacs, Futbol-Sala, Gimnàstica, Natació, Vela i Voleibol.

Especialment per als àrbitres hi haurà «Normativa i Reglamentació», «Psicopedagogia de l'arbitratge escolar» i «Pràctiques d'arbitratge».

El professorat estarà format per llicenciats en Educació Física o Medicina Esportiva, Entrenadors Nacionals i Àrbitres Nacionals.

Les classes seran gratuïtes, havent de pagar una quota de 1.000 pessetes, els monitors, i 500, els àrbitres per a infraestructura (fotocòpies...).

Les inscripcions poden fer-se a l'Ajuntament de Montuïri o al Poliesportiu «Prínceps d'Espanya».

G. Gomila

Dia 21 de setembre de 1985, tengué lloc, al Poliesportiu «San Fernando» la presentació dels equips participants en el «Torneig de Futbol Benjami», que està organitzat i patrocinat pel Consell Insular de Mallorca.

A l'esmentada presentació hi assistí el Sr. Jeroni Albertí, President del Consell Insular de Mallorca.

En aquest torneig hi participen un total de 560 nins, agrupats en 28 equips de futbol, amb els quals no hi manca el de Montuïri.

Gloses

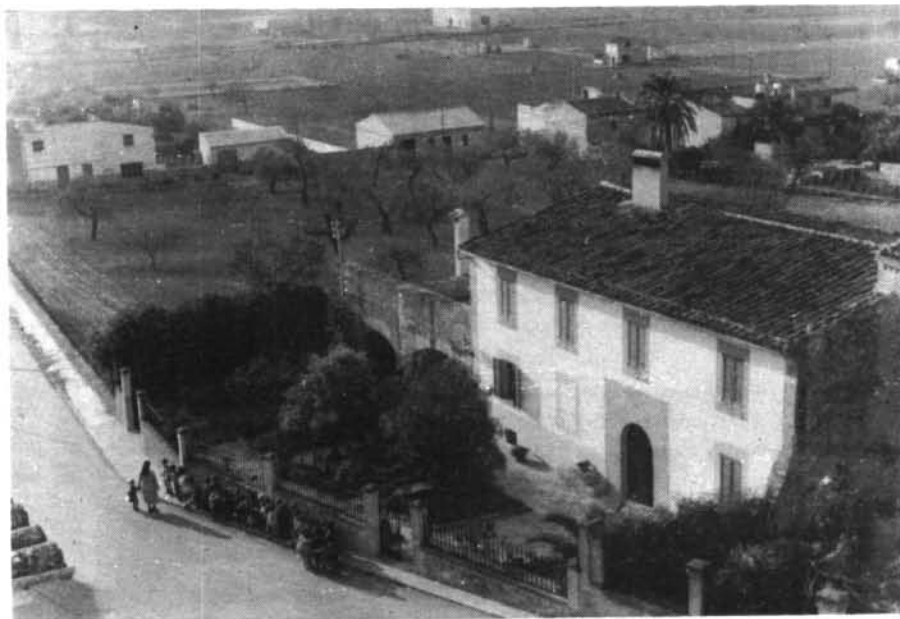
A la festa de la 3.^a Edat

Vàrem anar a Ca s'Escolà
a fer una xocolatada
i a tots ens va agradar
es porer disfrutar
i de tant bé que va anar
hi tornariem marxar.

La festa que se celebrà
no podria esser millor
i es batle amb es seu honor
no mos podia faltar.

PERE OLIVER, «Xorri»

(Nota: La Glosa era més llarga.
Sols en transcrivim un troç.)

Els nins del parvulari de Ca Ses Monges surten en fila cap al camp de futbol. Són els nostres homes i dones del segle XXI

Que fa

el Consell Insular en Cooperació i en Ordenació del Territori

La cooperació entre el Consell Insular de Mallorca i els ajuntaments és molt àmplia i es concreta a través del pla d'obres i serveis que proporciona a la població tota aquella infraestructura i tots aquells serveis que contribueixen al benestar social i que afecten primordialment el medi rural o el semi-urbà.

Els plans d'obres i serveis es classifiquen en:

- 1.—Obres d'infraestructura hidràulica (proviement, distribució i sanejament).
- 2.—Obres d'accessibilitat (construcció i conservació de vies).
- 3.—Obres d'electrificació rural.
- 4.—Obres de servei telefònic al medi rural.
- 5.—Obres d'equipament de nuclis (pavimentacions, urbanitzacions, cementiris, enllumenat públic, centres socials, assistencials, etc).

També es redacten els projectes tècnics que sol·licitin els municipis.

El 39% de la xarxa viària de Mallorca és propietat del Consell Insular de Mallorca que s'encarrega de les obres de conservació, repintada i neteja de cunetes. També són en fase de projecte diverses obres d'ampliació de carreteres.

En relació a l'ordenació del territori, els ser-

veis tècnics emeten informes sobre els plans generals, parcials i altres instruments de planejament en relació amb el pla provincial vigent.

Ha creat i manté el Servei de Prevenció i d'Extinció d'Incendis i Salvament, en règim de col·laboració amb els ajuntaments.

Aquel servei té quatre parcs principals amb infraestructura tècnica i humana àmplia i sis parcs auxiliars que complementen l'acció dels principals. És prevista la creació de parcs locals a la resta dels municipis. S'hi destina una inversió global de 735 milions de pessetes.

Consell Insular
de Mallorca
c/ Palau Reial, 1

PLUVIOMETRE

Pluja caiguda en el mes de setembre per metre quadrat:

Dia 24	.....	11,20 litres
Dia 25	.....	18,90 litres
Dia 26	.....	0,30 litres
Dia 28	.....	9,90 litres
Total	.....	40,30 litres

25 anys enrera

25 Octubre de 1960

Amb la projecció d'una pel·lícula en el Cine de Ca N'Aloi, s'han començat les activitats d'aquest curs del «Cine Club de Montuiri».

DEMOGRAFIA

Naixements

Dia 2.— Sebastiana Ribas Martorell, filla de Gabriel i de Magdalena.

Dia 22.— Joan Fornés Truyols, fill de Joan i de Magdalena.

Matrimoni

Dia 7.— Llorenç Miralles Manera amb Antònia Martorell Mascaró.

Primeres reunions parroquials del curs 1985-86

Després de la Confirmació

Les al·lotes i els joves confirmats pel mes de juny reprenen les trobades i activitats per al propi creixement de la fe. Dia 20 de setembre tenguéren un primer canvi d'impressions per a organitzar aquest curs. «Mantindrem el Foc» havia estat la promesa de la Confirmació. Ara, uns s'apunten a participar en el *Moviment cristià de joves de pobles*, uns altres es preparen com a monitors i monitores d'Esplai. Tots plegats, seguiran animant una Eucaristia per a joves (*Missa Jove*), una vegada cada mes.

Consell d'Economia

Dia 23 de setembre, es va reunir el Consell Parroquial d'Economia per fer un repàs dels comptes ordinaris, veure les obres urgents d'una porxada passada per ull prop del Roser i reforçar l'estructura de fusta de les campanes. Mirant els mesos de gener fins al mes d'agost, hi ha hagut *516.465 Pts. d'ingressos* i *612.222 Pts. de sortides*, la qual cosa dona un *dèficit de 95.757 Pts.* També es va informar de la bona marxa de la «Volta d'es blat» i de com els qui participen a les Celebracions van prenent consciència cada vegada més clara de responsabilitat en l'ajuda econòmica.

Volta d'es blat

A partir de finals d'agost es varen repartir els sobres de «Sa volta d'es blat», a fi de sol·licitar l'ajuda econòmica dels montuïrers, sobretot per a les obres més urgents, com són una porxada prop del Roser que havia passat per ull, l'estructura de fusta de les campanes i el reforç dels corredors del campanar. Agraïm de veres totes les ajudes que van arribant.

El Cor Parroquial, a Lluç

La matinada del 15 de setembre, el Cor Parroquial peregrinà a Lluç. Els seus components ho feren amb entusiasme i desig de rendir homenatge a la Moreneta, homenatge que es va veure plasmat amb el cant en la Missa major del dia: en lloc dels blautets foren les veus harmonioses del nostre Cor, les que ompliren de joia la Basílica de la Patrona de Mallorca.

Un diumenge de commemoracions la plaça de la vila s'anima i els remolins li donen vida.

Cursets Prematrimonials

Per a les parelles que s'han de casar dins aquest trimestre, es donen unes xerrades prematrimonials els dies 7, 8, 9, 14 i 15, a Vilafranca, a les 8,45 del vespre. Més envant, pel febrer i pel maig n'hi haurà d'altres.

20 d'octubre: Excursió per a gent jove de Confirmació

El diumenge, 20 d'octubre, una marxa a peu al *Puig de Sta. Magdalena d'Inca* servirà per a prendre contacte amb gent jove de diversos pobles, especialment entre els qui reberen la Confirmació el curs passat. La jornada d'amistat servirà per a conèixer el Moviment cristià de joves de pobles i animar els grups que hi vulguin treballar. S'anirà en cotxes fins al creuer Llubí-Inca, i llavors se seguirà caminant a peu cap a Sta. Magdalena.

Trobades de catequistes

Dia 25 de setembre també es reuniren les catequistes per a programar el curs. Es va parlar d'organitzar unes vetlades d'orientació per a la catequesi, entre els dies 2 i 4 d'octubre. També es va tractar de com interessar els pares en la formació de la fe i d'una carta dirigida a ells abans de començar la catequesi amb els nins. Dia 15 d'octubre, dimarts, tendrem una Celebració tots plegats a l'església. Els dies 22 i 23 començaren les reunions amb els nins, que seguiren llavors els dimarts per a quart i cinquè, i els dimecres: primer, segon i tercer.

Vetlades per a monitors d'Esplai

D'entre alguns joves i al·lotes ha sortit la inquietud de preparar-se per a futurs monitors d'Esplai. Per això, s'han ofert unes quantes vetlades per donar a conèixer què és i com ha de funcionar un Club d'Esplai i també s'han ensenyat tècniques que serveixin als nins (dances, jocs, cançons, etc.).

Activitats de la Comunitat Cristiana

Dia 28 de setembre se celebrà al Seminari Nou la «Diada del Catequista».

Dia 5 d'octubre, a la Porciúncula, es tingué l'ASSEMBLEA DIOCESANA '85.

Dia 6 d'octubre, diumenge, a les 11,30: MISSA JOVE, a la nostra parròquia.

Consell Parroquial de Pastoral

Dia 24 el Consell de Pastoral, elegit pel mes de juny, tenia la primera reunió d'aquest curs. Els 16 laics que formen el Consell foren elegits per tres anys. Recordarem que és un dret i una obligació de tots els creients la tasca de fer créixer el Regne de Déu. Hem de treballar conjuntament per animar tota la pastoral de la parròquia, i ja compremem que això *no és cosa només dels capellans*. Quedaren elegides com a secretària i vice-secretària Na Margalida Marimón i Na Joana Roscar. Va sortir elegit per a representar el Consell parroquial de Montuïri en el Consell Diocesà En Rafel Socías Miralles.

BARTOMEU TAULER